

11.10.2006

Ministeriöt
Valtion virastot ja laitokset

Talousarviolain 22 a §:n (765/2006) mukaiset menettelyt

HANKINTOJEN YHTEINEN KILPAILUTTAMINEN VALTIONHALLINNOSSA

Hankintojen yhteistä kilpailuttamista koskeva uusi talousarviolain 22 a § (447/2006) tuli voimaan 1.9.2006 (liite 2). Säännöstä tarkentava valtioneuvoston asetus valtionhallinnon yhteishankinnoista (765/2006) tuli voimaan 8.9.2006 (liite 3). Edellä mainitut säännökset mahdollistavat sen, että valtionhallinnossa voidaan kilpailuttaa keskitetysti tavanomaisten tavaroiden ja palveluiden sekä laajasti käytettävien tietoteknisten laitteiden, ohjelmistojen ja hallinnon yhteisten tietojärjestelmien hankintoja.

Hankintayksiköitä velvoittava keskitetty kilpailuttaminen käynnistetään valtiovarainministeriön päätöksellä, jolla mm. määrätään, mitkä tuotteet ja palvelut valtionhallinnossa hankitaan keskitetysti kilpailutettua sopimusta käyttämällä.

Ensimmäinen virastojen ja laitosten hankintatoimessa huomioon otettava keskitettyä kilpailuttamista koskeva valtiovarainministeriön päätös (766/2996) tuli voimaan 8.9.2006 (liite 1). Päätöksen mukaiset tuotteet ja palvelut kilpailuttavaksi yksiköksi nimettiin valtion yhteishankintayksikkö Hansel Oy.

Keskitetyn kilpailuttamisen menettelyt

Talousarviolain 22 a §:n mukaisesti valtionhallinnossa voidaan yhteishankintoina hankkia hallinnon käyttöön tarvittavia:

1. tavanomaisia tavaroita;
2. tavanomaisia palveluita; sekä
3. laajasti käytettäviä tavanomaisia
  - a) tietoteknisiä laitteistoja;
  - b) niiden ohjelmistoja; sekä
  - c) hallinnon yhteisiä tietojärjestelmiä

Keskitettyä kilpailuttamista hyödynnetään pääasiassa tavallisten tuotteiden kuten kulutushyödykkeiden ja markkinoilta laajasti saatavien volyymituotteiden kilpailuttamisessa sekä laajasti käytettävien tietojärjestelmien hankinnoissa. Tällaisten tuotteiden ja palveluiden käyttö valtionhallinnossa on laajaa ja samankaltaista, ja yleensä myös tuotteiden toimittajakohtaiset erot (esim. ominaisuus-, laatu- ja koostumuserot) ovat vähäisiä ja niitä koskevat valikoimat laajoja ja tarjonta runsasta.

Yhteishankinnan piiriin kuuluvat tavanomaiset tavarat ja palvelut sekä laajasti käytettävät tavanomaiset tietotekniset laitteet ja niiden ohjelmistot sekä hallinnon yhteiset tietojärjestelmät on määritelty tuoteryhmittäin valtioneuvoston asetuksessa valtioneuvoston yhteishankinnoista. Asetuksessa tarkennetaan keskitetyn kilpailuttamisen käyttöaluetta eli sitä, millaisissa tuote- ja palveluryhmissä voidaan käytännössä toteuttaa velvoittavaa keskitettyä kilpailuttamista. Asetuksessa on lisäksi säädetty yhteishankintojen valmistelusta ja toteuttamisesta.

Talousarviolain 22 a §:n pääsäännön perusteella viraston ja laitoksen on järjestettävä hankintatoimensa siten, että se käyttää yhteishankintaa toteuttavan hankintayksikön valtioneuvostolle kilpailuttamaa sopimusta.

Pääsäännöllä tarkoitetaan sitä, että valtioneuvoston virastolla ja laitoksella on velvollisuus osallistua keskitettyyn kilpailuttamiseen. Tästä pääsäännöstä on mahdollista poiketa ainoastaan hankinnan erityisolosuhteen perusteella eli sellaisessa yksittäisessä tilanteessa, jossa hankinta ei erityisestä syystä ole toteutettavissa yhteishankinnan piirissä. Tällöin virasto tai laitos voi järjestää hankinnan muulla tavalla. Erityisen syyn mukainen peruste yhteishankinnasta poikkeamiseen voi ilmetä lain perustelujen mukaan kahdella tavalla:

1. Hankintayksikön tuotteen tai palvelun laadulle tai koostumukselle asetamat vaatimukset poikkeavat huomattavasti siitä, mitä yhteishankinnalla saavutetaan tai yhteishankintaa koskeva sopimus tarjoaa. Tämä ilmenee esimerkiksi:
  - a) tuotteen tai palvelun laatueroa silloin, kun yhteishankinnan sopimuksen mukaisen tuotteen tai palvelun laatu eroaa sen käyttöön liittyvien olennaisten tekijöiden kohdalla hankintayksikön tarvitseman tuotteen laatutasosta;
  - b) tavarain tai laitteen koostumuksen erona silloin, kun hankintayksikkö hankkii tavarain tai laitteen erityiseen käyttötarkoitukseen kuten tutkimukselliseen tai opetukselliseen käyttöön;
  - c) kehitysyhteistyöhankkeita koskevissa hankinnoissa ja tilanteissa, jossa tuotteen tai palvelun hankinta tehdään ulkomailla olevaan toimipaikkaan.

2. Yhteishankintaa käyttämällä hankinnan loppuhinta hankintayksikölle muodostuu huomattavasti korkeammaksi kuin kokonaiskustannus käytettäessä muuta kilpailuttamista/omaa hankintaa. Tämä ilmenee esimerkiksi:
  - a) yhteishankinnan kustannusten ollessa hankintayksikölle merkittävästi korkeammat kuin muulla tavalla toteutetun hankinnan kokonaiskustannukset (mukaan lukien elinkaari- ja prosessikustannukset);
  - b) tuotteen tai palvelun toimittajan käyttämän joitakin valtioneuvoston yksiköitä koskevan erikoishinnoittelun perusteella, mikä käytännössä takaa hankintayksikölle muita valtion yksiköitä huomattavasti alhaisemman hintatason (esim. ohjelmistojen oppilaitoshinnoittelu oppilaitoksille ja yliopistoille).

Hankintayksikön tulee huomata, että yhteishankinnan ja muun hankinnan vähäinen kustannusero ei merkitse erityisen syyn olemassaoloa.

Virastoja ja laitoksia velvoittava keskitetty kilpailuttaminen (yhteishankinta) käynnistetään valtiovarainministeriön päätöksellä. Päätöksessä nimetään yhteishankinnasta vastaava hankintayksikkö ja määrätään, mitkä tuotteet ja palvelut kuuluvat valtionhallinnossa yhteishankittaviin tuotteisiin ja palveluihin.

Virasto tai laitos ei voi ryhtyä kilpailuttamaan päätöksellä määrättyä keskitetysti kilpailutettavaa tuotetta tai palvelua yhteishankinnan valmistelun tai toteutuksen ollessa vireillä taikka yhteishankintasopimuksen ollessa voimassa.

Tilanteessa, jossa virasto tai laitos toteuttaa valtiovarainministeriön päätöksessä keskitetysti kilpailutettavaksi määrätyn tuotteen tai palvelun hankinnan erityisen syyn perusteella muulla tavalla kuin talousarviolain 22 a §:n tarkoittamaa yhteishankintaa käyttämällä, sen tulee yksilöidä yhteishankinnasta poikkeamisen perusteena oleva erityinen syy hankintaa koskevassa päätöksessä tai sen liitteessä. Hankintapäätökseen tulee sisällyttää yksilöity selostus erityisestä syystä ja sen todentamista tarkentava selvitys, jonka perusteella toimenpide on yksityiskohtaisesti arvioitavissa mm. toimintaan kohdistuvissa tarkastuksissa.

Keskitetyn kilpailuttamisen ulkopuolelle jäävät salassa pidettävät hankinnat ja hankinnat, joiden toteuttaminen edellyttää lakiin perustuvia erityisiä turvaamistoimenpiteitä, joita koskevat valtion keskeiset turvallisuusedut ja jotka tehdään kansainvälisen sopimuksen nojalla tai kansainvälisen järjestyksen erityismenettelyn nojalla.

Keskitetysti kilpailutettujen sopimusten käyttäminen

Valtiovarainministeriö antoi 7.9.2006 päätöksen valtionhallinnon yhteishankinnoista. Päätös tuli voimaan 8.9.2006.

Päätöksessä mainittujen tuotteiden ja palveluiden hankinnassa viraston ja laitoksen on järjestettävä oma hankintatoimensa siten, että se käyttää niiden hankinnassa keskitettyä kilpailuttamista toteuttavan valtion yhteishankintayksikkö Hansel Oy:n kilpailuttamia sopimuksia. Päätöksen tarkoittamat sopimukset on yksilöity tarkemmin Hanselin kotisivuilla www.hansel.fi (ko. palveluyksikön verkkosivu).

Päätöksen mukaisesti muuta sopimusta on mahdollista käyttää, mikäli hankintayksikkö on aloittanut tuotteen tai palvelun hankintaa koskevan julkisen tarjousmenettelyn (hankintailmoitus/tarjouspyyntö julkaistu) ennen päätöksen voimaantuloa tai, mikäli hankintayksiköllä on voimassaoleva ennen päätöksen voimaantuloa kilpailutettu tuotteen tai palvelun hankintaa koskeva kirjallinen hankintasopimus.

Edellä mainituissa tilanteissa hankintayksikön tulee siirtyä käyttämään keskitetysti kilpailutettua sopimusta viimeistään silloin, kun sen kilpailuttaman tarjouspyynnön sopimuskausi on päättynyt. Mikäli yhteishankittavaksi

määrättyä tuotetta tai palvelua koskeva hankintayksikön sopimus on solmittu toistaiseksi voimassa olevaksi, tulee huomata, että hankintalaki velvoittaa kilpailuttamaan hankintasopimuksen aika ajoin. Kun yksittäinen tuote tai palvelu ei sisälly yhteishankintayksikön keskitetysti kilpailuttamaan sopimukseen, hankintaa kilpailutetaan muulla tavoin.

Hankintatoimen johtaminen ja järjestäminen

Viraston tai laitoksen hankintatoimen tulee olla johdettu kokonaisuus ja sen toteutus suunniteltua, tehokasta ja laadukkuuteen tähtäävää. Viraston tai laitoksen johto vastaa organisaation hankintatoimen järjestämisestä ja toiminnan lainmukaisuudesta. Vastuu pitää sisällään myös talousarviolain 22 a §:n mukaisen hankintatoimen järjestämisen.

Lähtökohtaisesti viraston tai laitoksen päällikkö johtaa organisaation hankintatoimintaa, mutta hankintatoimelle voi olla syytä määritellä tulosvastuullinen johtaja, joka vastaa toiminnan sisäisestä ja ulkoisesta koordinoimisesta. Hankintatoimen johtamisessa tulee pyrkiä julkisten varojen tehokkaiseen käyttöön ja hankintojen lainmukaiseen toteuttamiseen.

Alivaltiosihteeri

Juhani Turunen

Budjettineuvos

Helena Tarkka

Lisätietoja:

www.vm.fi (Valtiontalous → Valtionhallinnon hankintatoimi) ja vanhempi budjettisihteeri Tomi Hytönen p. (09) 160 32565.

Säädökset:

Säädöskokoelma, Finlex: www.finlex.fi, VN-asetus ja VM-päätös: www.vm.fi (Julkaisut ja asiakirjat → muut asiakirjat).

LIITTEET

1. Valtiovarainministeriön päätös valtionhallinnon yhteishankinnoista (7.9.2006, 766/2006)
2. Laki valtion talousarviosta annetun lain muuttamisesta (8.6.2006, 447/2006)
3. Valtioneuvoston asetus valtionhallinnon yhteishankinnoista (7.9.2006, 765/2006)